

PROLOG:

Hrady – místa moci, krásy a tajemství

Tato kniha nabízí exkurzi po známých i méně známých českých, moravských a slezských hradech. Existence některých z nich sahá až ke kořenům naší státnosti, kamenné pevnosti a pevnůstky byly symboly moci českého středověkého státu. Jeho území bylo doslova protkáno hrady a hrádky, mnohé se však v běhu času ztratily a zbyly z nich sotva znatelné stopy základů, zarostlé travou a ztracené pod nánosy hlíny. Některé vyrostly v mocná panská sídla, stojící dodnes, z dalších zůstaly pouhé zříceniny kdysi hrdých staveb, většinou poničených požáry i válkami, probíhajícími v srdci Evropy po celé dlouhé věky.

V těchto pyšných sídlech středověké šlechty kdysi kypěl život, lidé zde žili se svými radostmi, starostmi, touhami, ale i politickými intrikami, což z hradů činilo místa, kam se soustřeďovala pozornost mocných tehdejšího feudálního světa.

Jejich soubor jsem nevybral náhodou. Většinu z nich totiž spojuje jeden pozoruhodný atribut. Jsou jím mýty a legendy, odrážející nejen realitu doby dávno minulé, ale i nejrůznější tajemství, jež stále lákají.

Toto jedinečné pojitko však není jediné. Hrady totiž byly i výrazem feudální moci, která kdysi utvářela nejen politiku českého státu, v dobrém i zlém ovlivňovala lidské osudy. Jdeme-li dnes po stopách zašlé slávy životů našich předků, zjišťujeme, že hradní sídla našich panovníků a české šlechty, této privilegované středověké společenské vrstvy, sehrávala významnou roli. I na to jsem se snažil v této knize položit důraz a uvést alespoň nejzajímavější příklady.

Vedle hrdých zeměpanských sídel se v tomto výběru nacházejí i hrady, z nichž dnes už zbyly jen ruiny. Jsou dokladem toho, že nic netrvá věčně.

Uběhnou další staletí a i tyto skromné zbytky starého zdíva se mohou změnit v hromady kamení a nakonec nezůstane téměř nic, co by připomínalo dobu, kdy se ty výjimečné stavby vypínaly k nebi jako místa, která snad kdysi měla mít blíže k Bohu a zároveň byla na stráži, odkud bylo možné dohlédnout daleko do okolního kraje. Protože hrady se stavěly především na vyvýšeninách, kamenných ostrozích, v kopcích i v lesích, zkrátka na těžko přístupných místech, aby byly zajištěny před možnými vojenskými útoky.

Naplnění tohoto cíle však bylo limitováno finančními možnostmi hradních pánů i množstvím pracovních sil, které měli k dispozici. Ale ať už byl vlastníkem hradu panovník, církevní prelát, bohatší či chudší šlechtic, vždy se jednalo o výnosnou investici, která vedle vojensko-strategického významu měla přinášet zároveň i zisk. Hrady se stávaly předmětem obchodu, koupě i prodeje, a jejich vlastníci se často střídali.

Hrady také sloužily jako zástava, pronajímaly se jako jistiny věřitelům a zde nebyl rozdíl mezi panovníkem a jiným privilegovaným dlužníkem. Stát se vlastníkem hradu bylo ve středověku téměř vždy výhodné, neboť se jednalo o vojenská i správní centra jednotlivých feudálních panství, kde se mimo jiné soustřeďoval i odvod daní. Obklopovala je hospodářská zařízení, především budovy nutné pro provoz panských velkostatků.

Nemůže být pochyb o tom, že hrady jsou nejviditelnějším symbolem středověké feudální moci, která formovala dějiny našeho národa v bojích, válkách, intrikách, ve vnitřním sousedském hašteření mezi jednotlivými šlechtickými rody i tvrdými mocenskými střety šlechty s vládnoucími panovníky země Koruny české.

Přibližně do poloviny třináctého století byla u nás výstavba hradních pevností především záležitostí vládnoucích knížat a králů, pak ale jejich výsadní postavení začínal ohrožovat společenský i hospodářský vzestup šlechty. Nejbohatší a nejurozenější šlechtické rody si v českých zemích začaly stavět své vlastní hrady a tento stavební rozmach zaznamenal svůj největší vzestup v průběhu následujících sto padesáti let.

Šlechta, která se stala dědičnými majiteli dříve jen propůjčovaných držav z rukou vládnoucích panovníků, nalézala v hradech nejen mocenský prostředek, ale i výraz nového společenského sebevědomí. Stavělo se

většinou v těžko přístupných místech, obytná část sloužila jen hrstce lidí, hradní areály se pyšnily silným opevněním, věžemi a hradbami, neboť stavba měla především chránit své privilegované obyvatele.

Zatímco v Čechách se hradní pevnosti začaly rozrůstat už ve dvanáctém století, Morava byla rozdrobena na jednotlivé úděly (Brněnsko, Znojensko a Olomoucko), které ovládali Přemyslovci z boční linie vládnoucích českých panovníků, což mezi nimi a vládnoucími panovníky často vedlo k mocenskému napětí a dokonce k válkám. Ale obdobně jako v Čechách, ve třináctém století se i tady stala šlechta z pouhých leníků dědičnými majiteli jednotlivých panství a s podporou českých panovníků i moravských údělných knížat a na základě nejrůznějších panovnických privilegií si začala stavět svá vlastní hradní sídla.

Musíme však mít na paměti, že na Moravě se vlastníky řady panství stávala i česká šlechta, stejně jako se šlechta moravská domohla některých panství v Čechách. Toto regionální prolínání vlivu české a moravské šlechty mělo za následek, že se pak těsněji vázala k ústřední panovnické moci, i když zároveň usilovala o rozšiřování vlastního podílu na správě feudálního českého státu. Tento proces vytváření zárodků stavovské monarchie byl ukončen v patnáctém století po husitských válkách, kdy byla z podílu na státní moci vyloučena církev a ve vládě ji vedle šlechty vystřídala i měšťanská vrstva.

Rozdělení moci mezi panovníka, urozenou aristokracii a zástupce královských měst ukončil až nástup panovnického absolutismu Habsburků v sedmnáctém století. Ten výrazně omezil práva měst a naopak restauroval dřívější podíl církve na vládě v zemích Koruny české. Šlechta si svá privilegia sice vesměs podržela, ale byla stále více podřízována centrální moci habsburských panovníků.

Do té doby byla politická provázanost členů české a moravské stavovské obce spjata s ekonomickou sounáležitostí, jak to platilo například o Pernštejnech, Lichtenštejnech, Žerotínech, Ditrichštejnech, Rožmbercích nebo Valdštejnech, což byly svého času nejbohatší a nejvlivnější aristokratické rody, vlastníci zároveň i mnoho hradů a zámků.

To se od sedmnáctého století změnilo, neboť v českých zemích se po porážce protihabsburského stavovského povstání začala usazovat cizácká

katolická aristokracie, pocházející většinou z Německa, Španělska nebo Itálie a nemající do té doby s českým prostředím nic společného. A poněvadž byli poražení stavové většinou nekatolíci, jakékoli jiné vyznání než katolické bylo Habsburky v českých zemích postaveno mimo zákon. Vliv a význam staré české aristokracie ustupoval do pozadí a ze zemí Koruny české se nakonec stala jen provinční součást katolické střeoevropské habsburské říše.

Už v průběhu čtrnáctého a patnáctého století se charakter raně gotických hradů začal měnit, pyšná feudální sídla se novými přestavbami rozšiřovala, jejich majitelé chtěli mít větší pohodlí. Následné husitské války však ukázaly, že proti dobře vyzbrojeným vojskům nemají opevněné tvrže a hrady šanci se ubránit. Ostřelování z palných zbraní i masivní útoky na hradby často znamenaly jejich pád. Výjimku tvořily jen velké hradní pevnosti, které takovým útokům ještě úspěšně odolávaly.

Proto následovalo další opevňování feudálních sídel, zejména budováním předhradí a zesílených hradeb, často v několika obranných liniích. Tyto pozdně gotické pevnosti zároveň mohly pojmout mnohem více obránců než v předhusitských a husitských časech. Něco takového si však mohly dovolit jen zámožné aristokratické rody.

Vstup renesance do českého prostředí v šestnáctém století znamenal postupný úpadek hradů a jejich masivní nahrazování mnohem prostornějšími a pohodlnějšími zámky s velmi luxusním inventářem i bohatou výzdobou. Vojenský aspekt těchto nových aristokratických sídel ustoupil do pozadí, ale nikdy zcela nezakul.

Třicetiletá válka (1618–1648) v Evropě znamenala definitivní konec velkých hradních pevností. Některé z nich sice vydržely, z jiných se vlivem válečných událostí staly zříceniny, o které se dál nikdo valně nestaral, jiná byla přebudována v pohodlnější zámecká sídla, neboť se stavěla v místech někdejších hradních pevností, z nichž se dochovaly dodnes viditelné zbytky. To vše kniha rovněž připomíná.

Kolik lidských osudů stavby našich hradů zaznamenaly, co sdělily světu, co navždy skryly? Historiky o zakopaných pokladech, hrdinské příběhy, vyprávěné mezi prostým lidem celá dlouhá staletí, opředly opuštěné hradní zříceniny tajemnem a dochovaly se až do našich časů. Fakta, smíchaná

s mýty a legendami, to nám zůstalo. Právě tak jako často jen skromné pozůstatky toho, co mohl lid této země kdysi obdivovat, když vzhlížel k hradům i jejich zříceninám s obavami a strachem, neboť byly symbolem pyšné moci, k obyčejným lidem často kruté a nelítostné. Snad tato kniha současnému čtenáři alespoň zčásti pomůže přiblížit ten zaniklý feudální svět středověku.

Bezděz

Bezděz je nepochybně jeden z nejznámějších i nejromantičtějších královských hradů a do českých dějin se trvale zapsal svou pohnutou historií. Hrad založil král Přemysl Otakar II. (vládl 1253–1278) a doba jeho výstavby se odhaduje do let 1264–1278. Dokončení jeho dolní obytné části přerušila Přemyslova smrt v bitvě na Moravském poli (1278), v níž se neúspěšně utkal s římskoněmeckým panovníkem Rudolfem I. Habsburským (1218–1291).

Po Přemyslově smrti dostal hrad nové obyvatelé, braniborskou vojenskou posádku. Markrabě Ota Braniborský (vládl 1267–1299) byl totiž vítězným římskoněmeckým králem ustaven dočasným správcem Čech, Moravu si Habsburk ponechal pro sebe. A v dobách braniborské okupace Čechy zažily jedno z nejděsivějších období středověku.

V celé zemi propukl hladomor, před braniborskou soldateskou a loupeživými hordami některých českých šlechticů si nikdo nebyl jist životem.

Nemoci a hlad v průběhu několika let vyhubily v Čechách takřka polovinu veškerého obyvatelstva a vyskytly se i případy kanibalismu.

Ovdovělá česká královna Kunhuta Uherská spolu s dosud nezletilým, teprve sedmiletým králem Václavem (budoucím českým králem Václavem II.) se v roce 1279 ocitla na Bezdězu v nucené internaci. Byla to zvláště Oty Braniborského, který si v Čechách počínal jako v dobyté zemi a jeho jediným cílem bylo kořistění. České království prožívalo období svého největšího úpadku a domácí panstvo, které v rozhodující bitvě ponechalo Přemysla Otakara II. jeho osudu, teď proklínalo vítězného Habsburka za to, že Čechy vydal bezcitnému braniborskému markraběti, bezohledně drancujícímu jejich statky.

Nakonec se královně za pomoci šlechtických přátel podařilo z Bezdězu uprchnout na Opavsko k nevlastnímu synovi Mikuláši Opavskému a v Čechách proti nenáviděným okupantům začal tvrdý boj, do jehož čela se vedle Mikuláše Opavského a královny Kunhuty postavil Záviš z Falkenštejna (cca 1250–1290), předák mocného jihočeského rodu Vítkovců. Přitom Vítkovci v bitvě na Moravském poli stáli na straně Rudolfa I. Habsburského a Záviš byl obviňován ze zrady českého krále, který na bojišti padl. Nastala však jiná situace a mocný Falkenštejn byl především realista.

Vítkovci totiž braniborskou okupaci pocítovali stejně těžce jako šlechta věrná Přemyslu Otakarovi II., a nyní se Záviš stal jedním z těch, kdo hájili dědická práva malého Václava a královny Kunhuty na vládu v ožebračované zemi. Navíc se stal královniným milencem a později i manželem. Proti Braniborům se všude zdvíhal branný odpor, neboť nedbali práv české šlechty a jednali s ní jako se svými vazaly.

Správa Oty Braniborského však začala v Čechách ztrácet půdu pod nohama a na sklonku léta v roce 1279 markrabě zbídačenou zemi opustil. Malého krále Václava odvezl s sebou jako svou nejcennější kořist, aby mohl dál vydírat české panstvo a žádat za královicův návrat vysoké výkupné.

Po dlouhých tahanicích, do nichž zasahoval i římský král Rudolf I. Habsburský, jenž se nyní obrátil proti proradnému braniborskému vladaři, byl v roce 1283 teprve dvanáctiletý Václav Otou konečně propuštěn a mohl se vrátit do Čech. Česká šlechta za jeho návrat musela zaplatit obrovskou sumu patnácti tisíc hřiven stříbra a braniborskému markraběti dát do

zástavy řadu hradů i měst v severních Čechách. Mezi těmito zástavami byl i Bezděz.

Většinu zastavených statků však římskoněmecký král Rudolf I. Habsburský vzápětí přiřkl zpět Václavovi a Ota Braniborský mu je musel vydat. Nebylo to zadarmo, Rudolf I. Habsburský sledoval své vlastní rodové zájmy. Podpořil Václavovy majetkové i vladařské nároky s představou, že se mladičků český panovník stane jeho zetěm a Habsburkové by tak mohli v budoucnu získat nárok na český trůn. Stalo se a v roce 1285 nový český král Václav II. (vládl 1283–1305) pojal za manželku Rudolfovu dceru Gutu, která však do Čech přicestovala až o dva roky později.

Horní část hradu Bezděz byla dokončena a v roce 1300 jej král Václav II. zastavil Hynku Berkovi z Dubé, jenž se stal jeho novým uživatelem. Poblíž vzniklo městečko Nový Bezděz, dnešní Bělá pod Bezdězem. Obec, osídlenou převážně německým obyvatelstvem, za husitských válek (1419–1434) vydrancovalo a vypálilo vojsko hejtmána Jana Roháče z Dubé. Podle dobových zpráv tu husité zmasakrovali takřka všechny usedlíky.

Po bitvě na Bílé hoře (1620) Bezděz vyrabovalo vojsko Katolické ligy Maxmiliána Bavorského, hrad začal rychle upadat a v roce 1624 jej nový vlastník Albrecht z Valdštejna (1583–1634) daroval poustevníkům a mnichům ze španělského (katalánského) benediktinského kláštera Montserrat, kteří do té doby žili v Bělé. Po Valdštejnově zavraždění v Chebu (25. 2. 1634) se Bezdězu v roce 1635 ujal benediktinský řád pražského Emauzského kláštera a jeho členové se snažili stavbu opravovat. Po čase sem mniši přivezli i zázračnou sošku Panny Marie Montserratské a v roce 1666 z hradu učinili poutní místo, které po třicetileté válce sloužilo Habsburkům při rekatolizaci Českého království.

Za vlády habsburské císařovny Marie Terezie (1717–1780), která vedla dlouhé války s Pruskem, se Bezdězu zmocnili Prusové a v benediktinském klášteře se opevnili tak dobře, že jej nedobyl ani zkušený rakouský vojevodce generál Laudon. Když prusko-rakouské války skončily, Prusové si z Bezdězu odvezli všechny klášterní poklady.

Někdejší královský hrad Bezděz se stal součástí církevních statků. Když na konci osmnáctého století císař Josef II. (1741–1790) zrušil pražský Emauzský klášter, došlo i ke zrušení kláštera na Bezdězu. Lidé žijící v okolí

Hradby Bezdězu a kaple křížové cesty

Hrad Bezděz

pak začali hrad a hradby bourat a kámen, dřevo i železo používat na stavby svých domků i hospodářských budov.

Jeden místní tkadlec v touze po rychlém zbohatnutí prý prodával kameny i dříví s takovým úsilím, že ho jednoho dne zabil těžký dřevěný trám, který se na něj zřítíl. Mnozí v tom viděli trest za to, že se odvážil lámat kámen i v místě, kterému se odjakživa říkalo Čertova zeď, a pomsta temných sil ho tudíž neminula.

Ta zeď se táhla od Bezdězu až k Ještědu, prý ji kdysi dávno postavil čert, který s rytířem na bílém koni uzavřel sázku, kdo je rychlejší. Čert se jezdcí vysmíval, že ho nikdy nemůže dohonit, a jezdec mu řekl, ať tedy při závodu staví zeď. Pekelník úkol přijal, neboť si byl jistý tím, že jezdcí uteče. Běžel jako splašený a za ním se kupily kameny do výšky zdi. Trvalo celou noc, než rytíř již notně unaveného pekelníka dohonil, a v tu chvíli se ozvalo ranní kohoutí zakokrhání. Čert, rozrušený tím, že sázku prohrál, ze zástěry vysypal zbytek kamení, a tak údajně vznikla Čertova hora, místo temných sil.

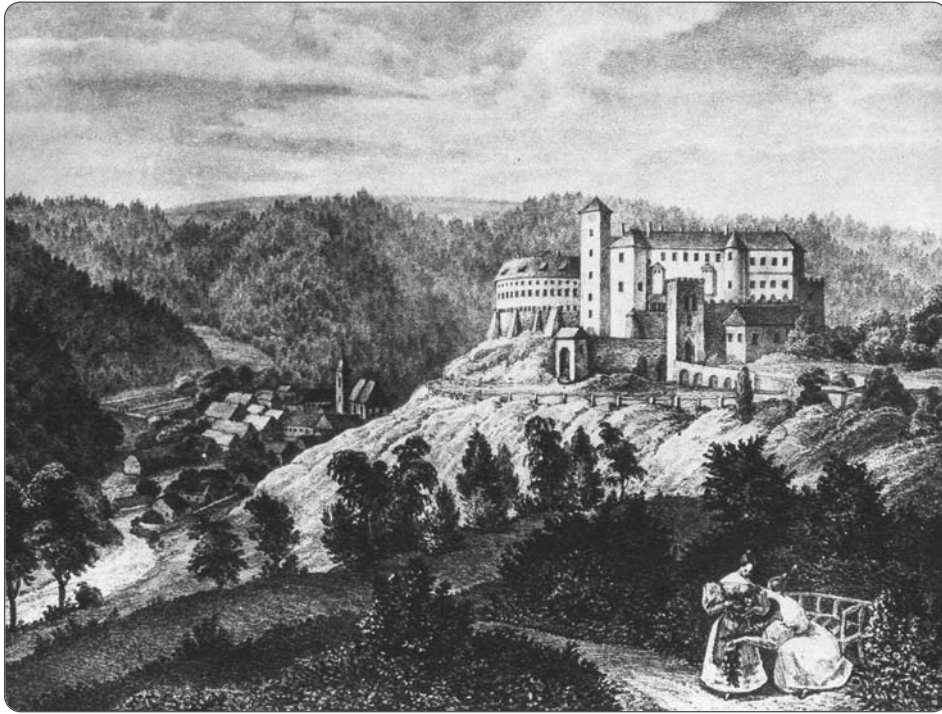
Ve skutečnosti zde žádná zeď nikdy nebyla. Je tu jen několik kilometrů dlouhý vyvěřelý sopečný čedičový val, který na povrchu získal podobu připomínající zdivo.

Lidé však pověstem rádi věří. Na Bezdězu proto postavili kapli zasvěcenou sv. Michalovi, bojovníku s ďábly. Tajemný bíle oděný jezdec, který čerta vyzval k závodu, byl totiž podle jedné verze téže pověsti právě on.

Doloženo je, že v letech 1635–1642, kdy byl hrad již v majetku emauzských benediktinů, se zde místo mnichů usadil italský poustevník, který tu žil příkladným asketickým životem a jeho úkolem nemělo být nic jiného než modlitbami a tajemným rituály očistit místo od zlých sil, jež měly tehdy už opuštěný hrad znovu ovládnout. To se mu zřejmě podařilo, protože jinak by benediktini na Bezděz sotva umístili zázračnou sošku Panny Marie Monserratské.

V devatenáctém století se Bezděz vrátil do držení Valdštejnů, po roce 1918 byl zestátněn, v roce 1933 se stal majetkem Klubu československých turistů, jenž zde zahájil rozsáhlé opravy, trvající s přestávkami dodnes. Dávný hrad Přemyslovců se stal vzácnou perlou mezi zříceninami českých gotických hradů a patří k těm nejnavštěvovanějším.

Bítov

Hrad Bítov patří k nejstarším hradním sídlům na Moravě. První zmínka o jeho existenci je z roku 1046, ale tuto písemnost uloženou v kapitule ve Staré Boleslavi dnes historikové považují za falzum ze třináctého století. Za historicky skutečně pravou zprávu o existenci Bítova považujeme údaj kronikáře Jarlocha Milevského z roku 1185. S touto dobou je také spojena pověst, která vypráví o tom, že u Bítova byl na hlavu poražen rakouský vévoda Bedřich Bojovný. Vlastně ani ne tak poražen, jako donucen k ústupu pozoruhodnou válečnou lstí...

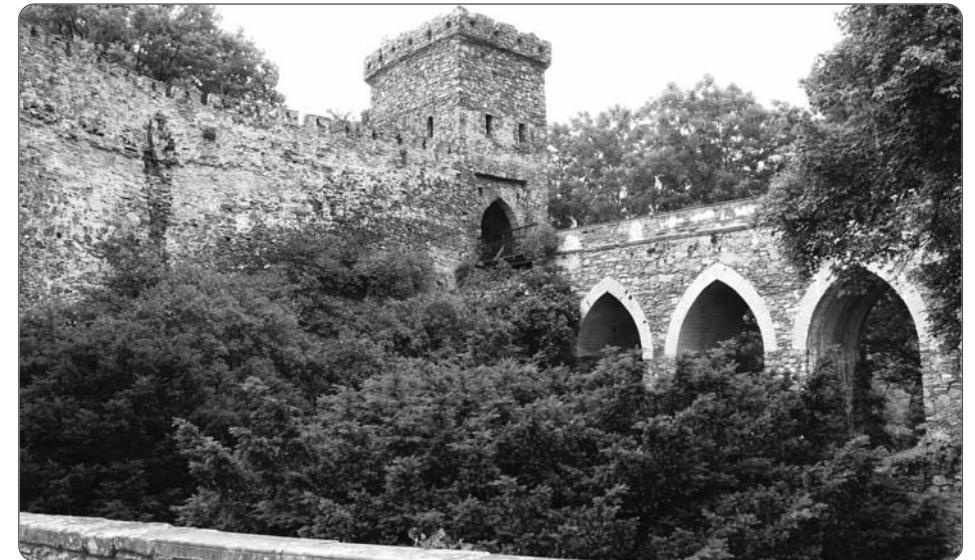
Mělo se tak stát v první polovině třináctého století, kdy v Českém království panoval král Václav I. (1205–1253). Jeho mladší bratr Přemysl (1209–1239), který byl moravským markrabětem, se proti němu vzbouřil a jeho spojencem se stal rakouský vévoda Bedřich, který využil situace a začal se vměšovat do českých záležitostí. Spojené vojsko Moravanů a Rakušanů tehdy

Bítov oblehlo, a než k hradu stačilo dorazit z Čech královské vojsko, hradní posádka se vzdala.

Český panovník Václav I. však s útokem na protivníka váhal. Vypudit rakouského vévodu z Moravy a zlomit odpor svého bratra nebylo jednoduché, ale znojemský purkrabí Boček, jeden z předků pozdějších pánů z Kunštátu, měl znamenitý nápad. Kolem nepřátelského vojska rozmístil drobné vojenské oddíly, které tropily obrovský hluk, jako by se českému králi blížila na pomoc velká vojenská posila.

Rakouský vévoda Bedřich bezděčnou shodou okolností byl právě nemocný a ležení opustil, takže odbojné moravsko-rakouské vojsko se v té kritické chvíli ocitlo bez nejvyššího velitele.

Na Rakušany i Moravany z toho velkého hluku padl děs a z obav, že by mohli být rychle obklíčeni blízcím se nepřítelem, začali z Bítova i jeho okolí bezhlavě utíkat. Českému králi nedalo příliš námahy, aby je pronásledoval až za hranice. Poté své vojsko obrátil proti proradnému bratrovi a vydal se směrem k Brnu. Kdo ví, jak by to tehdy dopadlo, nebýt jejich matky Konstancie Uherské, která Václava I. přiměla, aby bratra vzal na milost a aby se Přemysl naopak českému panovníkovi bez dalších bojů podrobil. Rozvadění bratří se smířili a v království konečně zavládl klid.

Most přes šíjový příkop

Hrad Bítov měl od počátku obranou funkci a byl součástí strategicky položených jihomoravských hradních pevností, jež měly chránit jižní hranici českého království. Jeho kastelány se stávali němečtí šlechtici, ale i příslušníci předních moravských šlechtických rodů, například Šternberkové nebo Lichtenburkové, kteří zde nepřetržitě sídlili od roku 1331 až do roku 1576.

Potomci prvních držitelů Bítova z rodu Lichtenburků, bratři Smil, Jan a Jiří z Lichtenburka, se za husitských válek (1419–1434) postavili na stranu římského (německého) a uherského krále Zikmunda Lucemburského. Jiří zahynul v roce 1420 v bitvě u Vyšehradu, Jan byl vítěznými husity zajat a později se vykoupil, když slíbil, že se na Moravě svým vlivem zasadí, aby mezi katolíky a stoupenci husitské reformace byl sjednán zemský mír. Svůj slib splnil, ale až do konce husitských válek zůstal úhlavním protivníkem stoupců kalicha a jeho panství utrpělo husitskými nájezdy značné škody.

Jan z Lichtenburka očekával, že mu tyto škody nový český král Zikmund a později i jeho nástupce, rakouský vévoda Albrecht Habsburský, uhradí, ale to se nestalo, oba panovníci brzy zemřeli. Jan proto vypověděl válku novému římskému králi Fridrichovi a se svými vojenskými oddíly v sousedních Rakousích vyplenil několik hradů. Nakonec se s římským králem smířil, ale až poté, co mu Fridrich zaplatil škody, utrpěné za husitských válek.

Na Bítově se vystříдалo mnoho členů mocného rodu Lichtenburků, na přelomu patnáctého a šestnáctého století své hlavní sídlo přebudovali, aby tvořilo jednotný architektonický komplex. Dokonce postavili i pivovar; šlechtické podnikání bylo tehdy na vzestupu a pivovarnictví patřilo vedle rybníkářství mezi nejvýnosnější investice.

V té době tu také byla postavena nová čtyřhranná hradní věž a v ní nový průjezd se strážnicí. V druhé polovině šestnáctého století byl Bítov považován za jeden z nejbezpečnějších moravských pohraničních hradů. Chránily ho mocné hradby i dobře vycvičená hradní posádka, což bylo v dobách, kdy Habsburkové vedli v Uhrách války s Turky, velice důležité.

Poslední člen rodu Jindřich Bítovský z Lichtenburka držel hrad až do své smrti v roce 1572 a jím tento významný moravský šlechtický rod vymřel

Vstupní brána na hrad Bítov

Bítovská věž v pokojných dobách sloužila jako vězení; mučící křeslo u vchodu je součástí naučné expozice

po meči. Jindřichova neteř Ludmila Bítovská z Lichteburka hrad i panství prodala Volfu Strejnovi ze Švarcenavy a ten všechno v roce 1617 prodal moravskému zemskému úředníkovi Fridrichovi Jankovskému z Vlašimi. Tento šlechtický rod pak Bítov i s celým panstvím obhospodařoval až do roku 1736; v roce 1755 bítovské panství získal rod hrabat Daunů, protože Jankovští neměli dědice. Daunové Bítov drželi do roku 1904, kdy i oni vymřeli svým posledním členem Otakarem Daunem.

Na současné podobě Bítova má zásluhu především hrabě Jindřich Daun, jenž v první polovině devatenáctého století začal s novogotickou obnovou celého hradního areálu, která se nejvíce dotkla přestavby hradního paláce,

kde byla vybudována nová jídelna a v přízemí velký sál, tzv. *salla terrena*. Byla přestavěna hradní kaple a založen velký park.

Po rodu Daunů se na Bítově postupně vystřídali Haugvicové, Zamoyští a Radzivillové. V roce 1912 koupil Bítov spolumajitel slavné karlovarské porcelánky baron Haas z Haasfeldu, který v hradních prostorách vybudoval pozoruhodnou soukromou zoologickou zahradu s expozicí vypaných zvířat; zahrada se zde dochovala dodnes. Posledním majitelem hradu byl baronův syn Jiří Haas a v roce 1945 Bítov přešel do držení československého státu.

Připomeňme ještě, že na Bítov byla umístěna knihovna kdysi tak proslulého rakouského vojevůdce, generála Arnošta Gideona Laudona (1719–1790), který se vyznamenal především za prusko-rakouských válek, v časech panování císařovny Marie Terezie (vládla 1740–1780). V přízemí paláce je sbírka zbraní, pocházejících většinou z počátku osmnáctého století, včetně zbraní rakouské armády z bojů s Turky. Je na Moravě jednou z největších, která se dochovala dodnes.